

Sultan İkinci Abdülhamid Han'a dair her şey...

Sultan İkinci Abdülhamîd Han'ın
AİLE HAYATI

Ömer Faruk YILMAZ

HAMİDİYE
KİTAPLIĞI

İstanbul 2018

İÇİNDEKİLER

Önsöz 9

GİRİŞ

Osmanlı Haremi

Osmanlı Haremi Hakkında.....17

BİRİNCİ BÖLÜM

Sultan Abdülhamîd Han'ın Çocukluğu ve Yetiřmesi

Sultan İkinci Abdülhamîd Han'ın Şahsiyeti.....29

İKİNCİ BÖLÜM

Yıldız Sarayı

Târihî Hâtıraları ile Yıldız Sarayı.....43

Şehir İçinde Şehir 45

Mabeyn Dâiresi 45

Yıldız'da Yabancı Devlet Adamları ve Misafirler.....46

Ressam Şeker Ahmed Paşa'nın Süslediđi Duvarlar ...61

Sarayda Yađma.....59

Merâsim Köşkü 60

Sedefli Salon.....61

Talimhâne.....61

Saray İçinde Çini Fabrikası.....62

Köşk Diye Anılan Saray Küçüđü.....63

7 Ton Ağırlığındaki Dünyanın En Deđerli Halıları..64

Diđer Odalar.....65

Yıldız Sarayı'nın Kara Günleri 65

Yıldız'da Pişen Dillere Destan Yemekler
ve Abdülhamîd Han Devrinde Meşhur Aşçılar.....66

Sultan Abdülhamîd Han'ın Yeme-İçme Zamanları, Sofraya Oturma Tarzı ve Yediği Yemekler	67
Sarayın Isıtılması	69
Sultan Abdülhamîd Han'a Suikast Teşebbüsü ve Bomba Hâdisesi.....	70
Sultan İkinci Abdülhamîd Han'ın Resmî Merâsimleri: Yıldız Câmiî'nde Cuma Namazı.....	72
Bayram Merasimleri (Muayedeler).....	76
Sultan Abdülhamîd'in Yıldız'daki Hususi Dairesi.....	78
Yıldız Sarayı'nın Yağmalanması.....	84

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Sultan Abdülhamîd Han'ın Harem Hayatı, Hanımları, Çocukları, Saray Halkı

Sultan Abdülhamîd Han'ın Zevceleri, İzdivaç ve Hayatları, Kadın Efendileri	111
Sultan Abdülhamîd Han'ın İkballeri	116
Sultan Abdülhamîd Han'ın Gözdeleri	117
Sultanın, Hanımları ve Saray Halkı ile Münasebetleri ..	118
Sultan Abdülhamîd Han'ın Eşi Müşfika Hanım Anlatıyor: “Kadınım Hakkını Helal Et”	120
“Allâh ve Rasûlullâh Aşkına Hamiyetin İcâbı Neyse Yapılsın!”	122
Sultan İkinci Abdülhamîd Han'ın Çocukları ve Torunları	122

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Harem Hayatında Yeni Bir Devir

Harem Hayatında Yeni Bir Devir.....	163
Sultan Abdülhamîd Han'ın Günlük Hayatı.....	163

Mehmed Âbid Efendi, Babası Sultan Abdülhamîd Han'ı Anlatıyor	168
--	-----

BEŞİNCİ BÖLÜM

Dolmabahçe Sarayı'nda Bayramlaşma Merâsimi

Şâdiye Osmanoğlu, Gördüklerini Anlatıyor	177
Sevilmeyen Damat.....	178
Sarayda Mektep.....	179
Saraya Gelen Kızlar	180
Sarayda Ramazan.....	182
Haremde İftar.....	184
Haremde Yemek	185
Araba Gezintileri.....	186
Babamın 24 Saati Nasıl Geçerdi?.....	187
Sofrada Cılbır.....	187
Gecelik Entarisi ile Alınıp Saraya Getirilen Damadın Garip Macerası	188
İnatçı Güzel	189
Kıskançlık Yüzünden Sarayda Yangın Çıkaran Güzel Kız.....	192
Marangozhanede Yangın!	193
Haremde Çatalla Yemek Yiyen Beyaz Kedi	195
Yıldız'daki Köşkler.....	197
İncili İğne	197
Sarayda Sultanlar Nasıl Evlenirdi?	198

ALTINCI BÖLÜM

Babamın Tahttan İndirilmesi ve İstanbul'dan Çıkarılmamız

Selânik'e Doğru	210
Sarı Çantanın Esrarı.....	211
Harem Hayatına Ebediyen Veda	213

Sultan Abdülhamîd Han'ın Mabeyincileri, Dârüssaâdeti‘ş-Şerife Ağaları ve Musahipleri	216
Sultan Abdülhamîd Han'ın Musahibi Nâdir Ağa Eski Efendisini Anlatıyor.....	220
Tebeasının En Küçük Ferdiyle Meşgul Olan Büyük Padişah	221

YEDİNCİ BÖLÜM

Sürgünde Acı ve Tatlı Günler: Alatini Köşkü

“Sultan Abdülhamîd Balkona Çıkmış”	236
Köşkün Dış Dünya ile İlgisi Kalmamıştı.....	238
Bir Patlama	239
Şehzâde Mehmed Âbid Efendi	240
Değişmeyen İki Alışkanlık: Okumak ve Marangozluk ..	241
Köşkteki Hayvanlar	242
Sultan Abdülhamîd’e Atılan Kurşun.....	243
Sultan Abdülhamîd Han’la Mülakatım.....	244
“Yunan Ordusu, Balkanların En Kıymetsiz Ordusudur”	246
“İslam Terakkiye Mâni Değildir”	247

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Son Günler: Beylerbeyi Sarayı

Sultan Abdülhamîd Han'ın Beylerbeyi Sarayı’nda Geçirdiği Günler.....	256
Şehzâde Âbid Efendi’nin Sünnet Merasimi.....	260
Ve Sona Doğru	263
Vefâtı Sultan Abdülhamîd Han'ın İçine Doğmuştu.	266
Sultan Abdülhamîd Han'ın Naaşı Önünde.....	274
Kaynaklar	285
Dizin	287

ÖNSÖZ

Sultan İkinci Abdülhamîd Han, Osmanlı târihinin en çok dikkat çeken simalarındandır. Siyâsî şahsiyetinin yanında şahsî hayatının da ayrıca incelenmeye değer bir husûs olduğu, bu mevzuda yazılanların çokluğundan anlaşılacaktır. Bu yazılanların bir kısmı tamamen hayal mahsulü, bir kısmı da taraflı yayınlardır. Siyasî icraatları hakkında çarpıtılanların daha fazlasını şahsî hayatı hakkında da görmekteyiz.

Hiç şüphesiz Osmanlı Sarayı'nın son muntazam harem hayatının yaşandığı devir onun devridir. Saray hayatında yepyeni bir devir açan Sultan Abdülhamîd Han, Yıldız Sarayı'nda kendisine kurduğu küçük dünyasında otuz yılı aşkın bir zaman yaşamış ve bu hayatı bütün hâtıraları ile târihe terketmiştir. Yıldız Sarayı'nda başlayan "Harem hayatı" denilen hususî hayatı, Selânik'te Alatinî Köşkü'ne varan bir sürgünle devam etmiş, Beylerbeyi Sarayı'nda son bulmuştur.

Sultan Abdülhamîd Han'ın hususî hayatı hakkında iki hâtırât dışında ciddî bir eser yazılmadığı gibi, siyâsî kişiliği hakkında yazılanların da büyük bir kısmı taraflı ve hatta iftiraya varan yanlışlıklarla doludur. Sultanın başkâtiplerinden Tahsin Paşa hâtıralarında:

"Sultan Abdülhamîd'in saltanat devrine âit neşriyât, ekseriyet itibâriyle, o devrin hayatını bilmeyen ve bütün ma'lûmâtı kıymetsiz dedikodulara istinat eden kimseler tarafından yazılmış eserlerdir"¹ diyerek bu gerçeği dile getirmiştir.

¹ Tahsin Paşa, *Abdülhamîd ve Yıldız Hâtıraları*, İstanbul 1933, s. 75.

Siyâsî dehâliğında şüphe olmayan Sultan Abdülhamîd Han'ın, şahsî ve insânî tarafı, nasıl yaşadığı, nasıl bir hayat sürdüğü, alışkanlıklarının ne olduğu ve âile hayatı pek incelenmemiştir. O, ömrünü kurulmuş bir saat gibi hiç aksatmadan yaşamış, saray halkını, hanım ve çocuklarını da aynı saate göre yaşatmıştır.

Bununla birlikte Sultan Abdülhamîd'in saray hayatı hakkında eldeki malzeme oldukça azdır. Ancak, çocuklarından ikisinin yani Ayşe Osmanoğlu ve Şâdiye Osmanoğlu'nun naklettikleri hâtıralar bu hayat hakkında bilgiler vermektedir.

Elinizdeki bu eser çeşitli kaynaklarda, Sultan Abdülhamîd'in hususî hayatı hakkında satır aralarında saklı bilgilerle, Ayşe ve Şâdiye Osmanoğlu'nun hâtıralarının yanında bilhassa Şâdiye Osmanoğlu'nun "Sultan İkinci Abdülhamîd Han Devrinde Harem Hayatı" isimli yazıları esas alınarak hazırlanmıştır.

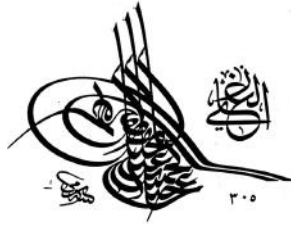
Kitaba, padişahın, çocuklarının, saray mensuplarının ve devrin önde gelen simalarının fotoğraflarını koyduk. Bu fotoğrafların yanında ailesine ve bilhassa çocuklarına ait fotoğrafların bir kısmını aile mahremiyeti içinde çekilmiş olması hasebiyle koymadık. Çünkü bu fotoğraflar aile içinde çekilmiş ve bir kısmında kadınların başının açık olduğu fotoğraflardır. Bu sebeple bunların aile mahremiyetine ait olması gerektiğini düşünmekteyiz.

Yine eserimizin bu baskısında padişahın çocukları ve torunlarının dışında, torunlarından sonra devam eden aile fertlerinin isimlerini de koymadık. Bunların da bugün için siyâsî maksat ve aile mahremiyeti bakımından değerlendirilmesine meydan vermemeyi telakki ederek konulmamasını uygun bulduk.

Bu eser Osmanlı Saray teşkilatının bir parçası olan "Harem" teşkilatını anlatan bir eser değildir. Sadece ve sadece bu harem içinde Sultan İkinci Abdülhamîd Han ve ailesinin yaşadıklarından ibarettir.

Ömer Faruk Yılmaz

“Abdülhamîd Han bin Abdülmecîd el-muzaffer dâimâ (el-gâzî)”

SULTAN İKİNCİ ABDÜLHAMÎD HAN

- Doğum târihi** : 21 Eylül 1842
Babası : Sultan Abdülmecîd Han
Annesi : Tîr-i Müjgân Kadın Efendi
Tahta çıkışı : 31 Ağustos 1876
Tahttan indirilişi : 27 Nisan 1909
Saltanatı : 1876-1909 (33 sene)
Vefât târihi : 10 Şubat 1918
Kabri : İstanbul’da Divânyolu-Çemberlitaş’ta Sultan İkinci Mahmûd Han Türbesi’ndedir.
Çocukları : Ulviye Sultan, Mehmed Selîm Efendi, Zekiye Sultan, Nâime Sultan, Abdülkadir Efendi, Ahmed Nûri Efendi, Nâile Sultan, Burhâneddin Efendi, Seniyye Sultan, Seniha Sultan, Şâdiye Sultan, Ayşe Sultan, Refia Sultan, Abdurrahim Efendi, Hatice Sultan, Mehmed Âbid Efendi.

Sultan İkinci Abdülhamîd Han'ın Zonaro tarafından yapılmış portresi